

KATSAUKSET

Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä

Katariina Soanjärvi

Lectio praecursoria aikuiskasvatuksen väitöskirjaan ”Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä” Jyväskylän yliopistossa 27.5.2011.

Istuessani pari kesää sitten kesäjuhlien illallispöydässä osallistuin keskusteluun, jossa kerrottiin pöytäseurueeseen kuuluvien ammasteista ja ammattihistorioista. Kertoessani oman tarinani nuorisotyöntekijästä nuorisotyön kouluttajaksi ilmoitti vieressä istuvani herrasmies olleensa kymmenen vuotta nuorisotyöntekijänä. Ilahtuneena kyselin häneltä lisää hänen ammattuurastaan, jolloin hän kertoi vetäneensä lasten yleisurheilukoulua kymmenen vuotta. Menin sanattomaksi.

Kyseinen episodi ei ole ensimmäinen kerta, kun ammatillinen nuorisotyöntekijä joutuu vastatusten nuorisotyöstä vallalla olevan kuvan kanssa. Ei ole tavatonta, että nuorisotyö ja nuorisotyöntekijyys hahmottuvat julkisuudessa lähinnä erilaisten harrastetoimintojen kautta. Toisaalta mielikuvat nuorisotyöstä ja nuorisotyöntekijyydestä voivat vaihdella pingiksen peluuttajan ja mustassa nahkatakissa häärivän erityisnuorisotyöntekijän välillä. Käytännössä kuva nuorisotyöntekijyydestä on jäsentymätön.

Nuorisotyöllä on Suomessa yli satavuotiset juuret. Juuret johtavat kansallisliikkeiden syntyyn 1800-luvun loppupuolelle. Tänä päivänäkin vaikuttavat kristilliset nuorisojärjestöt, raittiusliikkeet ja partioliike olivat osaltaan rakentamassa nuorisotyön alkuhistoriaa. Nuorisotyötä tehtiin pääosin vapaaehtoisesti, mutta vähitellen syntyi tarve saada alalle päteviä nuorisotyöntekijöitä. Ammatillisen nuorisotyön voidaan katsoa syntyneen toisen maailmansodan jälkeen, kun Suomessa käynnistyi nuorisotyön koulutus Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa Tampereella syksyllä 1945.

Näihin juuriin viitaten onkin hämmästyttävää, miten vähän nuorisotyöstä ja ammatillisesta nuorisotyöstä tiedetään ja miten vähän sitä on tutkittu. Tutkimus on kuitenkin yksi keino tehdä toimintaa näkyväksi ja ymmärrettäväksi. Ei siis ole ihme, jos nuorisotyö ja nuorisotyöntekijyys ovat edelleen hämäriä ja jäsentymättömiä. Myös nuorisotyöntekijät itse ovat olleet ja ovat edelleenkin hieman haluttomia jäsentämään ja dokumentoimaan omaa työtään. Toisaalta he eivät myöskään halua ottaa valmiiksi annettuja teorioita ja jäsenyyksiä tutkijoilta. Nuorisotyöntekijät tarvitsevat myös itse osallistamista oman työnsä jäsentämiseen.

Nuorisotyötä käsitellään perinteisesti yhtenä kokonaisuutena ilman ammatillisuuden esiin nostamista. Vapaaehtoinen nuorisotyö ja ammatillinen nuorisotyö niputetaan yhteisen nuorisotyön käsitteen alle. Kuitenkin nuorisotyöntekijöiden ammatillisen identiteetin rakentamisen kannalta on tärkeää tunnistaa ammatillinen nuorisotyö ja siihen liittyvät haasteet ja ongelmakohdat (Heikkinen & Eriksson 2001, 209–213). Heikkisen ja Erikssonin (2001) mukaan ammatillisen identiteetin rakentamiseen liittyy tietynlaisen eettisen eheyden saavuttaminen, joka syntyy ammattilaisten itsekunnioituksesta ja oman osallisuutensa arvostamisesta osana ammattinsa yhteisöllisyyttä. Lisäksi on merkityksellistä, että omat teot näytetään arvokkaina ja tarpeellisina myös muiden (ammattilaisten) näkökulmasta.

Nuorisotyön ytimessä ovat nuoret. Nuorisotyön kuvataan olevan selkeästi ikäkauteen keskittyvää toimintaa, joka edellyttää nuorisotyöntekijöiltä asiantuntijuutta nuoruudesta sekä kykyä toimia nuorten kanssa. (Jeffs 2001, 156.) Mutta on vaikea kuvata nuorisotyöntekijyyttä ja ammatillista nuorisotyötä, kun työn kohde ei ole selvillä. Nuorisotyön kentän toimijoilla, nuorisotyöntekijöillä, nuorisotutkijoilla ja hallinnon edustajilla, ei ole yhteistä käsitystä nuorisotyön nuorisosta. Lainsäätäjillä on omat nuoren määritelmänsä, nuorisotutkijat suuntaavat katseensa 15–29-vuotiaisiin kun taas nuorisotyöntekijät itse puhuvat ”alokoulun vitos–kutosluokkalaisista sinne lukion tai amiksen kakkos–kolmosiin.” Ei ole olemassa siis selkeää näkemystä siitä, mitä nuoriso nuorisotyössä tarkoittaa. On vaikeaa olla uskottava nuorisotyön ammattilainen, kun ei oikein tiedä, mistä oma ammattilaisuus kumpuaa.

Nuorisotyöhön on liittynyt lähes aina kasvatuksellinen – jopa opetuksellinen juonne (Smith 2013 [1999/2006]; 2002; Nieminen 1995; 2007). Mutta nuorisotyön historiaan on liittynyt myös aikakausia, jolloin kasvatuksen merkitys ei ole ollut ytimessä. Nuorisopoliittinen ajattelutapa tuli vallalle 1960-luvun loppupuolella, jolloin nuorisotyön kasvatuksellinen toiminta päätettiin muuttaa yhteiskunnalliseksi toiminnaksi. Tällöin nuorisotyön lähtökohtana oli nuorten elinolojen ja kasvumahdollisuuksien kehittäminen kaikilla elämänoilla. Käytännön tämä aiheutti nuorisotyössä muutoksen, jossa perinteiseen ryhmätoimintaan, liikuntaan ja luontoon perustuneet menetelmät lähes korvattiin aktiivisesti kantaaottavilla menetelmillä kuten julkilausumilla, periaateohjelmilla ja suunnittelutöillä. (Nieminen 1995, 349–352.)

Tänä päivänä nuorisotyössä on vahva kasvatuksellinen ote. Nuorisotyöntekijät kuvaavat itseään kasvatustyöntekijöiksi, mutta heidän kasvatustyötään ei selkeästi ohjaa mikään kirjoitettu asiakirja (Young 2006, 78–79). Nuorisotyön kasvatusta kuvataan koulutusinstituutioiden ulkopuolella tapahtuvaksi ”epäviralliseksi kasvatukseksi” eli niin sanotuksi informaalliseksi kasvatukseksi (esim. Malcolm, Hodkinson & Colley 2003, 314; Penttinen 2007, 272). Nuorisotyön kasvatuksellisen juonteen esiinmarssia on osaltaan tukenut elinikäiseen oppimiseen liittyvä kulttuurisen puhutavan mukanaan tuoma näkökulman muutos. Tämä puhutavan muutos on vaikuttanut laajalti näkemykseen koulutuksesta ja kasvatuksesta yleensä, ja se on jättänyt jälkensä myös nuorisotyöhön ja nuorisotyöntekijyyteen. Puhutavan mukaisesti vastuu jatkuvasta oppimisesta on siirtynyt itseohjautuville oppijoille itselleen – nuorisotyössä nuorille. (Esim. Filander 2006.)

Uusliberalistisen näkemyksen mukaisesti elinikäinen oppiminen korostaa yksilön oikeutta valita, mutta myös vastata itse omasta kohtalostaan. Elinikäinen oppiminen oikeuttaa oppijan toimimaan itseohjautuvana asiakkaana oppimisen markkinoilla. Kysymyksessä ei ole kuitenkaan pelkkä oikeus vaan myös jokaisen yksilön velvollisuus. (Filander 2006, 43–45.) Nuoriltakin vaaditaan oppivaisuutta. Elinikäisen oppimisen käsitteistön rantautumisen myötä kasvatuksen ja oppimisen maailmaan kuuluu kaikki mahdollinen inhimillinen toiminta, jossa voi osoittaa tapahtuvan oppimista ja kehittymistä. Nuorisotyön tilat ja

tapahtumat ovat muuttumassa non-formaaleiksi oppimisympäristöiksi (mm. Merton 2004; Siurala 2006, Nieminen 2007b; Hirvonen 2009) ja erilaisiksi dokumenteiksi, joilla opittua tunnustetaan ja tunnustetaan.

Oppimisen käsitteistö tunkeutuu kaikille elämän osa-alueille. Tämän muutoksen myötä aiemmin sosiaalisiksi ja rakenteellisiksi ymmärretyt ongelmat muuntuvat oppimisen, kykyjen ja yksilöllisten valintojen ongelmiksi (Filander 2006, 43–45). Nuorten kohdalla tämä tarkoittaa, että nuoret saavat itse syyttää itseään, jos eivät kykene selviytymään erilaisten oppimismahdollisuuksien keskellä. Nuorisotyötäkin ollaan valjastamassa tähän oppimisen mantraan, jossa merkityksellistä ei ole hyvä elämä, vaan tuloksekas ja tuottava elämää. Tuleeko siis nuorisotyöntekijöiden olla omalta osaltaan tukemassa nuoria siten, että heistä kasvaa tuotanto-organisaatioihin osaavia ja mukautuvia työntekijöitä, jotka kantavat vastuunsa harmaantuvasta Suomesta (ja Euroopasta)? Onko yhteiskunnan kiinnostus nuorisoon vain huolta siitä, ettei yksikään tulevien eläkkeiden maksajista tipahtaisi? Näin ollen nuorisotyöntekijyyttä ja nuorisotyötäkin ollaan pahimmillaan käpristämässä talouden tuottavuuden tukemiseksi hyvän elämän tavoittelun sijaan.

Oppimisen käsitteistön käyttöön ottaminen nuorisotyössä on houkuttelevaa, koska nuorisotyöltä puuttuu edelleenkin sisällöllinen eheys. Nuorisotyö on sisällöltään jännitteinen ja siksi eheys puuttuu. Nuorisotyölle asetetaan haasteita, joihin nuorisotyöntekijöiden odotetaan vastaavan aina tilanteen mukaisesti. Näitä haasteita esittävät tiedotusvälineet, poliitikot, muut ammatillaiset, nuorten vanhemmat ja myös nuoret. Toki myös nuorisotyöntekijät itse sanoittavat niitä.

Tunnistin tutkimuksessani näistä haasteista kaksi jänniteparia, jotka nimesin seuraavasti: emansipaatio–kontrolli ja osallisuus–syrjäytyminen. Nämä jänniteparien päät eivät ole vastakkaisia tai toisiaan poissulkevia, mutta niiden esille nostaminen on tärkeää pyrkiessäni hahmottamaan nuorisotyötä.

Nuorisotyön sisällölliset haasteet voidaan jakaa syrjäytymiseen ja osallisuuteen liittyviin. Nuorisotyöstä käytävässä julkisessa keskustelussa korostuu nuorisotyön kontrolloiva rooli. Mutta nuorisotyöntekijät itse korostavat rooliaan kasvattajina, jolloin nuorisotyö nähdään kasvatuksellisena. Kasvatuksen tehtävänä on lisätä nuoren kykyä tuntea ja analysoida ympäristöään sekä kykyä tarkkailla ympäristön vaikutusta itseensä. Vain tämän kautta nuori voi valtautua eli emansipoitua. (Verschelden ym. 2009, 140.) Paolo Freire mukaellen emansipaatio on tällöin irrottautumista vallasta (Freire 1994). Toisaalta nuorisotyön oletetaan ottavan vastuulleen myös ongelmanuoret ja puuttuvan näin nuorten syrjäytymiskehitykseen. Kuitenkin nuorisotyöntekijät itse korostavat nuorten osallistamista ja aktiivisuuden herättämistä.

Nuorisotyöhön kietoutuu myös puoluepolitiikka, joka osaltaan vaikeuttaa nuorisotyön hahmottamista. Puoluepoliittinen toiminta on liittynyt nuorisotyön syntyyn, sillä poliittiset nuorisojärjestöt ovat vaikuttaneet merkittävästi nykyisen nuorisotyöjärjestelmän rakentumiseen (esim. Nieminen 1992; 1995). Ammatilliselle nuorisotyölle nuorisotyön puoluepoliittinen historia on sitä vastoin ollut kehittymisen haaste.

Ammatillisen nuorisotyön näkökulmasta on vaikeaa hahmottaa, miten ”porvarit bissellä” -toiminta ja nuorisotiloilla tehtävä monikulttuurinen nuorisotyö liittyvät toisiinsa. On selvää, että nuorisotyössä on periaatteensa mukaisesti katto korkealla ja seinät leveällä, mutta nuorisotyön ammatillisuuden rakentamiselle ja hahmottamiselle kaiken mahdollistava nuorisopuuhaailu on kiperä paikka. Jos samanaikaisesti puhutaan ehkäisevästä päihde-työstä ja tuetaan poliittisen eliittinuorison ”skumpan” kostuttamia seminaarimatkoja, on vaikeaa uskoa siihen, että nuorisotyöllä pyritään tukemaan hyvää elämää. Tai ainakin nuorisolle – mutta myös muille ihmisille ja ammatillisille – annetaan kovin ristiriitainen kuva

siitä, miten nuorisoa ohjataan hyvään elämään.

Nuorisotyön poliittisuuden säilyttäminen on kuitenkin tähän saakka ollut nuorisotyön olemassaolon elinehto. Tällä on tuettu nuorisotyön toimialan rakenteita, ylläpitoa ja resursseja. Ammatillisen nuorisotyön ja vapaaehtoisen nuorisotyön kannalta ollaan ehkä jäämässä rakenteiden vangiksi, kun poliittinen kiinnostus nuorisotyöhön kanavoituu resurssien jakoon eikä niinkään itse konkreettisen työn kehittämiseen. Tutkija Juha Niemisen (1995) mukaan nuorisotyön politisoituminen on lisännyt yhteyksiä päätöksentekijöihin ja kasvattanut näin ollen myös nuorisotyön painoarvoa. Tämä kehitys oli osaltaan vaikuttamassa siihen, että nuorisotyö sai yhteiskunnallisen tunnustuksen, oman lainsäädännön 1970-luvun alussa (Nieminen 1995, 357). Mutta 2010-luvulla voi kysyä, joko nuorisotyö ammattityönä olisi valmis saamaan tunnustuksia ilman poliittista päällystystä?

Nuorisotyön hämäryys ja jäsentymättömyys haastaa myös alan koulutuksen, sillä nuorisotyön koulutuksella on merkittävä tehtävä alan uusintajana. Nuorisotyön alalle koulutetaan Suomessa sekä toisella asteella että korkea-asteella. Toisen asteen koulutus eli nuoriso- ja vapaa-ajan ohjauksen perustutkinto on haasteellisessa tilanteessa. Alan koulutuspaikat ovat lisääntyneet lähes dramaattisesti, joskin uudet opetus- ja kulttuuriministeriön (2011) linjaukset ovat vähentämässä alan koulutuspaikkoja. Koulutuspaikkojen raju kasvu onkin ollut hallitsematonta työalan kannalta. Työelämän on ollut vaikea ottaa vastaan iältään nuoria ja elämäkokemukseltaan vielä vihreitä alan ammattilaisia. Voidaankin kysyä, miten kyseinen koulutus luo uskottavuutta nuorisotyöntekijöiden ammattilaisuudesta, kun näistä oppilaitoksista valmistuneet ovat vielä itse nuoria ja aikuistumisen haasteiden edessä, tai ainakin keskellä niitä? Nuorisotyön kentällä kaivataan aikuisuutta, ei keskenkasvuista. Toki toiselta asteelta valmistuu aikuiskoulutuksen polkujen kautta myös aikuisia, joille paikka nuorisotyön kentältä toki helposti löytyy.

Korkea-asteen koulutuksessa nuorisotyöntekijyys liittyy ammattikorkeakouluissa toteutettavaan nuorisotyön ja kansalaistoiminnan koulutusohjelmaan[1], josta valmistuu yhteisöpedagogeja. Ammattikorkeakoulutus on myös haasteellisessa tilanteessa meneillään olevan korkeakoulutuksen rakenneuudistuksen myötä. Tämä uudistus on merkittävä vedenjakaja nuorisotyöntekijyyden kannalta. Meneillään oleva korkeakoulujen rakenneuudistus ajaa korkeakouluja suurempiin kokonaisuuksiin. Kyse ei ole kuitenkaan vain fyysisten rakenteiden tiivistämisestä, vaan myös asiantuntijuuksien muokkaamisesta, jossa pienten koulutusalojen ja niihin liittyvän osaamisen säilyttäminen ja kehittäminen tulee olemaan haasteellista. Nuorisotyön asiantuntijuudesta on tässä muutoksessa huolehdittava, vaikka paine asiantuntijuuden laajentamiseen ja sen kautta ehkä liudentumiseen on havaittavissa.

Tutkimukseni vahvistaa edelleen käsitystä siitä, että nuorisotyö on monisyinen ilmiö, jonka jäsentämistä tulee jatkaa. Mutta täysin jäsenneetyksi nuorisotyötä ei toivottavasti saada. Jos tässä kuitenkin onnistutaan, kyse ei ole enää nuorisotyöstä. Nuorisotyön tulee säilyttää villi värinsä, jotta sen notkeus ja nopeus reagoida eri aikakausina elävien nuorten tarpeisiin ja toiveisiin säilyy. Ammatillisen nuorisotyön kuvaaminen tarkkarajaisesti ei ole vielä tutkimukseni jälkeen mahdollista, mutta toki joitakin paaluja on tämän prosessin jälkeen mahdollista lyödä.

Tarvitaanko nuorisotyötä ja ennen kaikkea ammatillista nuorisotyötä? Seuratessani nuorisotyöntekijöiden toimintaa tulin kuitenkin vakuuttuneeksi, että nuorisotyöntekijöille ja nuorisotyölle on olemassa oma paikkansa. Nuoriso ei katoa, vaikka tutkijat tulevaisuudessa edelleenkin väittelevät siitä, mitä nuoruus on. Nuorille nuoruus on ainutkertainen tilaisuus, jonka läpikäymisessä ja haasteissa he edelleenkin tarvitsevat nuorisotyön ja nuorisotyöntekijöiden kaltaisia puolestapuhujia ja rinnalla kulkijoita. Nuorisotyön positiivista ja nuoriso-keskeisestä suhtautumista tarvitaan nuorisokeskustelussa, joka tällä hetkellä on vaarassa

hämärtyä lastensuojelun ongelmakeskeiseen lapsinäkökulmaan. Nuorisotyö yhdessä nuorisotutkimuksen kanssa on avainasemassa nuoruuden erityisyyden ja kunnioittamisen rakentamisessa.

Toivottavasti myös suomalaisessa yhteiskunnassa nuorisotyöntekijöiden ammatillisuudelle ja erityisosaamiselle annetaan tilaa. Nuoren kohtaaminen nuorena on edelleenkin vilinä vellovan nuorisotyön tärkein tehtävä.

Viitteet

[1] Lisäksi Tampereen yliopistossa on maisteritutkintoon johtava Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen maisteriohjelma.

Väitöskirja

Soanjärvi, Katariina 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 413.

Kirjallisuus

Filander, Karin. 2006. Työ, koulutus ja katoavat ammatti-identiteetit. Teoksessa Mäkinen, Jarkko., Olkinuora, Erkki, Rinne, Risto & Suikkanen, Asko (toim.), *Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen*. Jyväskylä: PS-kustannus, 43–60.

Freire, Paolo 1994. *Pedagogy of Hope*. New York: Continuum.

Heikkinen, Anja & Henriksson, Lea 2001. Kansallisten toimialojen rakentajista ylikansallisten organisaatioiden sekatyöläisiin. Teoksessa, Anttila, Anu-Hanna & Suoranta, Anu (toim.), *Ammattia etsimässä. Väki Voimas 14*. Tampere: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, 206–263.

Hirvonen, Elna. 2009. Nuorisotyö sosiaalisen asiantuntijuuden areenoilla. Teoksessa Raitakari, Suvi & Virokangas, Elina (toim.), *Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista*. Nuorisotutkimusseura / Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 96. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 41–62.

Jeffs, Tony 2001. "“Something to give and much to learn”": Settlements and youth work. Teoksessa Gilchrist, Ruth & Jeffs, Tony (toim.), *Settlements, social change and community action*. London: Jessica Kingsley.

Malcolm, Janice, Hodkinson, Phil & Colley, Helen 2003. The interrelationships between informal and formal learning. *Journal of Workplace Learning* 15 (7/8), 313–318.

Merton, Bryan 2004. *An Evaluation of the Impact of Youth Work in England*. DfES Research. Report RR606.

Nieminen, Juha. 1992. Uskonto, kasvatus ja politiikka nuorisotyön ideoina. Teoksessa Nieminen, Juha & Värrä, Veli-Matti (toim.), *Nuorisotyön päämääriä etsimässä*. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitos. Opetusmonisteen B 8, 21–39.

Nieminen, Juha 1995. Nuorissa tulevaisuus. *Suomalaisen nuorisotyön historia*. Jyväskylä: Lasten keskus.

Nieminen, Juha 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.), *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 21–43.

Nieminen, Juha 2007b. Puuttuva lenkki – Nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehiksenä. Teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko

- (toim.), Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 73. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 30–63.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025. Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:16.
- Penttinen, Pekka 2007. Nuorten oppiminen myöhäismodernissa. Teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.), Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 73. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 255–275.
- Siurala, Lasse 2006. A european framework for youth policy. Strasbourg: Council of Europe.
- Smith, M. K. 2013 [1999 / 2006]. What is youth work? Exploring the history, theory and practice of youth work. Teoksessa The encyclopedia of informal education. [www-lähde] < www.infed.org/mobi/what-is-youth-work-exploring-the-history-theory-and-practice-of-work-with-young-people/ > (Luettu 23.9.2014).
- Smith, Mark 2002. Transforming youth work – resourcing excellent youth services. A critique. [www-lähde]. < www.infed.org/youthwork/transforming_youth_work_2.htm > (Luettu 9.3.2007).
- Verschelden, Griet, Coussée, Filip, Van de Walle, Tineke. & Williamson, Howard (toim.), 2009. The history of youth work in Europe and its relevance for youth policy today. Council of Europe.
- Young, Kerry. 2006. The art of youth work. 2. painos. Dorset: Russell House Publishing.

KT Katariina Soanjärvi toimii Humanistisen ammattikorkeakoulun järjestötyön ja nuorisotyön yksikön johtajana.